

Hatıralarla Fuat Sezgin Hoca

Prof. Dr. Şükrettin Güldütuna
Frankfurt

Fuat hoca ile 38 yıllık tanışıklığımız ve beraberliğimize dayanan önemli hatıralarımı burada sizlerle paylaşmak istiyorum. Fuat Sezgin Hoca 17 ciltlik büyük Geschichte des Arabischen Schrifttums (GAS), yani Arapça Literatür Tarihi isimli eseri ile Arap İslam Kültür dünyasının Bilimler Tarihindeki önemli katkısını gösterdi ve onu dünya tarihinde layık olduğu yere koydu.

Bu büyük eserin muhtevasının İslam âleminde bir yeniden diriliş ve kalkış uyandıracığına inanıyordu ki bütün çalışmalarının gayesi aslında bu idi. Bu gayeye ulaşmak için sadece analitik düşünce kabiliyetine sahip bir zeka yetmezdi. Herşeyden önce, Allah'a iman ve tevekküle dayanan bir iç kuvvetine ihtiyaç vardı.

Bu manevi kuvvet, ona ömrünün sonuna kadar, tatil günleri de dahil hergün Frankfurt'ta kurduğu Enstitüde çalışmak için gerekli sebat ve mukavemet gücünü veriyordu. Fuat Sezgin Hocanın yaptıklarını ve eserlerini değerlendirirken bunların zemininde yatan mâneviyatı ve hayat felsefesini anlamak ve görmek gerekmektedir.

Fuat hoca ile ilk tanışmam 1980'de Frankfurt Üniversitesine başladığım yıla denk geliyor. O zamanlar Frankfurt'ta büyük bir Türk âlimi olduğunu duymuş ve tanışmak istemiştım. Hoca biz gençleri hemen kabul etmişti. Talebeleri ve ilim öğrenmeye hevesli olanları bildim bileli sever ve sayar idi. Onlara vakit ayırır, konuşur ve sohbet ederdi. O zamanlar Fuat Sezgin Hoca Frankfurt Üniversitesi'ne bağlı Tabii Bilimler Tarihi Enstitüsünde ders veriyordu, şimdiki enstitü daha kurulmamıştı. Hatırlıyorum ki, hocanın odası oldukça büyük, girişin karşı cephesinde pencere, önünde yazıhanesi, hoca da masa başında, gri takım elbisesi ve tabii ki hiç eksik olmayan kravatı ile kapıya doğru oturmuştu. Odanın ortasında büyük bir şark halısı ve bütün duvarlar tavana kadar eski kitaplarla donatılmış hali ile bu muhteşem bir görüntü idi ve Almanya'da

yetişmiş bir genç olarak beni çok etkilemişti. Bu ilk görüşmemizde araştırmalarının özünü bize anlatmıştı:

Müslümanlar İslâm'ın doğuşundan çok kısa süre sonra bilimsel faaliyetlerde hızlanmışlar, öncüleri olan diğerkültür çevrelerinden, özellikle Eski Yunanlılardan bilimleri kısa sürede alıp uyguladıktan sonra ileriye doğru götürmüşler ve bilimin Tıp, Matematik, Kimya, Astonomi, Felsefe, Farmakoloji gibi değışik sahalarında önemli buluşlar yapmışlardı; öyle ki, Batı dünyası İslâm âleminde yüzlerce sene geride bulunuyordu. Müslümanların bilimlerdeki bu ilerlemeleri Batı dünyasına arapçadan latinceye ve grekçeye yapılan tercümelerle ulaşmıştı. Endülüs, Sicilya ve Anadolu bu tercüme merkezlerin en önemlilerindendi. Batı âlemi müslümanlardan bilimi alıp, bunu hazmedip uyguladıktan sonra ileriye doğru götürmüşlerdi, bu zamanki batının ilimde ileri olması İslâm bilimlerinden yararlanmasından kaynaklanmıştı. Rönesans birkaç kişinin uydurması; hakikatte Batı medeniyetinin temelinde İslam Kültür ve Biliminin büyük katkısı var sözleri hâlâ kulağımdadır.

Hoca batılıların bu ilerlemeleri Rönesans kavramı ile anlatmalarının bir uydurma olduğunu ifade etmişti. Batı medeniyetinin kaynağı İslam medeniyetine dayandığından, bizlerin de batıyı yabancı ve ayrı bir kültür olarak görmememiz ve Batının getirdiğı ilimden faydalanmamız gerektiğini söylerdi. Bize o zaman verdiği nasihat, yabancı lisan öğrenmek ve bol bol kitap okumak, yabancı kitap okumaktan çekinmemektir; kendisi 27 lisan biliyordu.

Hocanın Almanya'ya Gelişi

1960 ihtilalinde tutuklanan bakanların arasında Fuat Hocanın ağabeyi de vardı. Bunu bahane ederek, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde hocanın düşmanları onu karalayarak üniversiteden atılmasına sebep oldular; bu kararı da gazeteden öğrendiğini ifade etmişti.

Hoca anılarında İstanbul Üniversitesinde kurduğu düzenden bahsederdi. İstanbul'daki Enstitüde her hafta yeni kitaplar ısmarlarmış, bunları da bu iş için yaptırdığı camekanlı bir masada sergilemiş. Akşam vakitlerine kadar asistanları ile çalışır ve çalışırken klasik müzik dinlerlermiş. Enstitüde öyle bir hava yaratmış ki, bundan da rahatsız olanlar olmuş, hatta niye şu arapça yazılarını sergiliyorsun diye hocaya çatarlarmış.

Hoca Almanyaya geldikten sonra önceden müslüman olmuş olan Ursula Hanim ile tanist ve evlendi. Kızları Hilal Sezgin ise 1970de dogdu. Kendisi de bir orientalist olan ve bu konuda doktora sahibi Ursula hanim hayat boyunca Hocanın bütün calismalarinda bilfiil destekleyeni ve yardimcisi olmuştur.

Hoca almanyaya ilk geldiginde, Prof Sellheim o zamanin Frankfurt Universitesi sarkiyat bölümünün baskani imis, Prof Sellheim 6 ay icin baska bir memlekete misafir hoca olarak gitiginden, onu temsilen Fuat hoca'yi cagirmislar, fakat Fuat hocaya bu görevin 6 ay sonra bitecegini ve baskan sellheimin bunu sart kostugunu bildirmemisler, 6 ay sonra hoca bunu duydugunda cok zor durmunda kalmisti, Almanyada da beşerî bölümlerde universitelerde kadro bulmak cok zor. O zamanlar bilim tarihi enstitüsü baskani olan Prof. Willy Hartner hocayi cok takdir etmekteydi. Kendisinde kadro olmadigindan, hoca gecici bir burs ile Marburg universitesinde yer bulmustu. Bana o zamanlar cok zor anlar yasadigini anlatti: gerekirse fabrikada isci olarak calisirim ve aksamlar kitabimi yazarim, diye düşünüyordu. Sonra frankfurt bilim tarih enstisünde kadro acildi ve hoca frankfurta geri dönebildi, hocanin mücadelesi devam ediyordu, bu defa sarkiyatin müdürü olan Prof. Sellheim muhtemelen kiskancligindan hocaya sarkiyat enstitüsünün almanyada meshur olan kütüphanesini kullanmasini yasaklamisti. Bütün bu zorluklara ragmen hocayi durduramadilar, hoca sebat etti ve calismalarina devam etti.

Hoca'nın Almanya'ya geldikten sonra yaptığı en önemli işlerden birisi, Carl Brockelmann'ın yazdığı 5 ciltlik Arapça Literatür Tarihi (GAL: Geschichte der Arabischen Literatur) isimli eseri geliştirerek ve düzelterek devam ettirmesi oldu. Bu tanınmış Alman ekolünü - ki Fuat Sezginin hocası Helmut Ritter bu ekolün devamıdır ve Brockelmann'ın talebesidir- bir Türkün devam ettirecek

olması fikrini, batılıların, özellikle Almanların kabul etmesi kolay değildi. Bunu engellemek için heyetler kuruldu, mücadeleler verildi. Brockelmann'ın eserinin devamı için batılılar 6 kişilik bir heyet kurdular.

Heyet Hollanda'da toplandı, bundan haberdar olan Fuat Hoca da ilk cildinin hemen hemen tamamlanmış halini alarak Hollanda'daki toplantıya katıldı ve yaptığı çalışmayı tanıttı. Bunu sunduğunda, gösterdiği büyük başarı ile itirazları bertaraf etmişti. Avrupa'nın, beşerî bilimlerde en tanınmış kitabevi olan Leiden Brill'de kitabın ilk cildi basıldı. Bu ilk cildin hazırlığı ve baskısını Hoca kendi imkanları ile gerçekleştirdi.

Enstitünün Kuruluşu

Frankfurt Üniversitesi Arap İslâm Bilimler Tarihi Enstitüsü 1982'de Fuat Hoca'nın verdiği büyük mücadelelerle kuruldu. Hoca'nın Batı araştırmacılarından büyük farkı şuydu: Batı âlimlerini çok takdir etse bile, İslâm ilim, kültür ve medeniyetinin bir mensubu olarak yüzyıllardır İslam medeniyetinin hakkının yenildiğini ve zulmedildiğini görerek, bu çalışmaları yapmanın ve harekete geçmenin zaruretine inanıyordu; şunu söylerdi: Batılılar ilim tarihi ile uğraştığında, ya akademik rütbe almak veya böyle çalışmalardan hoşlandıkları ve zevk aldıklarından uğraşırlardı, yani ulvî bir hedef yok idi.

Hocanın hedefi, yani Frankfurt'ta Bilimler Tarihi Enstitüsünün açılmasının esas gayesi, İslam dünyasının yaklaşık 1000 sene bilimde zirvelerde ve önder olmuş medeniyetinin hakkını ortaya çıkarmak idi. Bilimler tarihinin çok geniş çapta ele alınması için de bir müessese gerekiyordu. Hoca bir ferdin çok büyük işler yapabileceğine inanıyordu, şunu derdi ve uygulardı: İyi niyetle bir işi aklınıza koyun, çok çaba gösterin ve bütün gayretinizi ortaya koyun.

Allah'ın iyi işlerde her zaman yardımcı olacağına inanıyordu. Suudi Arabistan tarafından 1978'de Hocaya Kral Faisal ödülü verilmişti. Bu vesile ile Hoca Arap dünyasında daha da tanınmış oldu ve bu şöhretle bir kaç Arab memleketinin desteğini kazanarak Avrupa'nın merkezinde hayalindeki İslam Bilimler Tarihi vakfını ve 1982 yılında da enstitüsünü kurabildi. Şunu da hatırlatmak gerekiyor

ki, Almanya'nın en güçlü yahudi cemaatlerinden biri olan Frankfurt'ta, böyle bir enstitünün kurulmasına karşı gelenler de çoktu.

Hoca buna rağmen, büyük mücadeleler sonucu, enstitüyü kurmaya başardı. Üniversite kampüsüne çok yakın muteber bir yerde, klasik Frankfurt mimarisine sahip olan binayı satın alıp, bir enstitüye uygun olarak restore ettirdi.

1980'den itibaren aralıklarla, Hocanın derslerine katıldım. Bu derslere çok değişik alanlardan akademisyenler iştirak ediyordu. Aralarında doktora yapan eczacı, fizikçi, edebiyatçı ve değişik dallarda okuyan talebeler de mevcut idi.

O zamanlar Hocanın Bilimler Tarihi derslerine katılan biz müslüman gençler, Hocadan dinimiz hakkında da ders almak istemiştik. Hocanın bu konuda da otorite ve bilgi sahibi olduğunu biliyorduk. İstanbul Üniversitesi'nde görevli iken yazdığı kitap „Buhari'nin Kaynakları“, hâlâ Hadis alanında en mühim kaynaklardan biridir. Fakat Üniversite, Fuat Hoca ile anlaşma yaparken İslam dini hakkında ders vermesini yasaklamıştı, bunu sonradan öğrendik. Yine de o zamanlar bizleri kırmadı ve bizim için Avusturya'dan Boşnak kökenli Dr. Ismail Balić'i getirtti. Ders Grubumuzda Hocanın kızı Hilal Sezgin de bulunuyordu. Hepimiz bu derslerden çok faydalandık; o günlerde başlayan dostluğumuz ve beraberliğimiz hâlen devam etmekte.

Enstitünün kuruluşundan bir kaç sene sonra Fuat Hoca İslam bilim adamlarının keşfettiği âletlerin 3 boyutlu ve çalışır vaziyetteki modellerini inşa ettirmeğe başladı, bunları Almanya, İsvicre, Mısır, Türkiye ve daha birçok ülkede itina ile yaptırarak getiriyordu. Usturlab gibi bazı komplike aletlerin tamamlanması 2 seneye kadar sürebiliyordu; bu da hocanın titizliğinden kaynaklanıyordu.

Bazı aletlerin bir kaç defa Hoca tarafından yapım yerine geri yollandığını hatırlıyorum. Şunu da eklemek gerekir ki, yapılan aletler çalışır vaziyettedir; yani müzede bulunan bir usturlabı navigasyon aleti olarak kullanarak bir gemici Avrupa'dan Endonezya'ya gidebilir.

Şu an Frankfurt'taki Enstitü müzesinde değişik bilim alanlarına ait yaklaşık 800 alet sergilenmektedir, bunların çoğunu Hoca orijinal kaynaklardaki bilgilere ve çizimlere dayanarak büyük bir özen ile yaptırdı. Bunların arasında az da olsa orijinal aletler de bulunmaktadır.

Enstitünün muhteşem kütüphanesi, Frankfurt'ta İslam hakkında ve İslam Bilimler Tarihi üzerine çalışmak isteyen herkese hep açık bir cazibe merkezi olmuştur. Enstitüdeki yaklaşık 50.000 cilt kitabın çoğu, Hocanın, talebeliğinden itibaren, bazen aç kalarak, 70 seneyi aşkın süreden beri kendi imkanları ile topladığı eserlerdir. Hocadan buna ilişkin duyduğum şu sözleri nakletmek istiyorum: Bazen eşimden müsaade almam gerekiyordu, çünkü kitap satın almaktan evde yemek için paramız kalmıyordu.

Bunun yanında 4000 yazma eserin kayıtlı olduğu, konusunda dünyanın en büyük mikrofilm kütüphanesi Frankfurt'taki enstitüde bulunuyordu. Bunlar da dünyaca bilinmekte ve çok sayıda araştırmacı bundan istifade etmekte idi. Bu mikrofilm kütüphanesinin değeri de paha biçilmezdi, çünkü artık mevcut olmayan ve kaybolmuş bazı yazma eserler sadece bu mikrofilm kütüphanesinde bulunuyordu.

Hocanın Zâhidâne Hayatı

Hocayla 38 senelik beraberliğimiz sırasında onu her gün enstitüsünde, masasının başında çalışırken hatırlıyorum. Hergün sözüne haftasonu, pazar, bayram, 1 Ocak gibi günler de dahildir. Zamana çok kıymet verirdi, ve vaktini boş geçirmeyi hiç sevmezdi. Her boş anı için Allah'a nasıl hesap veririm derdi. Çalışmayı bir ibadet gibi görüyor ve her anını o ibadet ile geçirmek istiyordu. Çalışmamak için hiçbir sebep yoktur diyordu.

Bana 20 sene zindanda kalmış, gökyüzünü sadece tavandaki demir ızgaradan gören bir âlimden bahsetmişti, bu şahıs zindanda bile onlarca kitap yazdıktan sonra, biz son derece rahat bir ortamda nasıl olur da çalışamayız, derdi. Böyle bir zindanı görmem Buhara'da nasip oldu. Orada emirin kışlık kalesinin yanında bir zindan mevcut; öyle ki, takriben 4 metre derinliğinde ve 3 metre çapında bir kuyu. Üstünde demir bir ızgara, ızgaranın etrafı duvar, en üstte

yuvarlak, yarım metre çapında, gökyüzüne doğru açılmış bir delik var. Yemek yukarıdan aŐaėıya iple indiriliyor. Bunu gördükten sonra Hocanın sözleri daha çok anlam kazandı.

Hoca eski islam limlerinin Allah rızası için ilim yaptıklarından ve ilimde ilerledikçe Allah'a daha çok yaklaŐtıklarından bahsederdi, hatta bir problemi çözdüklerinde camiye gidip sadaka daėıtırlarmıŐ.

Hocaya göre, bir ferd çok işler yapabilir, yeter ki kendisine güvensin ve iÇinde sebatkr olsun. Bu sebeple müslüman gençlerin kendilerine güvenlerinin artmasında ve Batı kompleksinden kendilerini kurtarmalarında yol göstermek, Hocanın mühim hedeflerinden biri idi. En çok önem verdiği konulardan biri ise, lisan öğrenmekti. Kendisi bir kitabın orijinalini okuyabilmek amacıyla o kitabın lisanını öğrendiğini anlatmıŐtı. Tabii ki kitap okumayı da çok nemliyordu; kendisi kitabı yavaŐ ama çok derinden okurdu, çoğu zaman odasına girildiğinde Őahsı fark etmezdi.

Fuat Sezgin Hoca her zaman gayet mütevazı, zhidne denebilecek bir hayatı tercih etti. Enstitüde çorbasını kendisi piŐirir, bulaŐıklarını kendi yıkayarak asla kimseye hizmet ettirmezdi, yaptığı işi ilah bir vazife olarak kabul ediyor ve ele alıyordu. Bu sebeple Őahsını ve ihtiyaçlarını her zaman arka plana almayı Őiar edinmiŐti. İŞi aksamasın diye, kendi sağlığına da çoğu zaman dikkat etmezdi; ancak hakikaten çok vahimleŐen durumlarda Hoca beni tabibi olarak arar ve Őikayetini anlatırdı.

klıma bununla ilgili birkaç hadise geliyor: Mesel Hoca beni bir gün aradı ve sol bacağıının ağrıdığını ve ŐiŐtiėini bildirdi. Zorlukla ikna etmem zerine Kliniğe geldi. Durum hakikaten ağırdı: Hocanın tüm bacağı ŐiŐmis ve kızarmıŐ idi; iltihap o derece ilerlemiŐti ki, alt bacağındaki bir yaradan cerahat akıyordu. Laboratuar değerleri çok kötü idi, tıp terimiyle erysipel olmuŐtu. Hoca o zaman 80 yaşının üstünde idi; bu yaşta bir hastayı hastahaneye yatırmak gerekir, aksi takdirde hayati bir tehlike oluŐabilir; ama hocayı hastanede kalması için ikna edemedik. Tedavisini ayakta görerek ve enstitüde çalıŐmasına devam ederek, Allah'ın izni ile iyileşti.

Başka bir sefer de telefon açtı ve öksürüğüm var kendimi iyi hissetmiyorum gelmek istiyorum dedi. Hocayı muayene ettiğimde iki akciğerde de ağır hasar vardı. Kan değerleri çok berbat, teşhis zatürre idi. O zaman Hoca 90 yaşına yaklaşmıştı. Bu yaşta hastalar için böyle bir zatürre hayatî bir tehlikedir. Hoca yine hastaneye yatmayı reddetti ve ayakta tedavi oldu. Allah'ın yardımı ile iyileşti. Tedavi esnasında da her gün enstitüye gitmeyi ve orada çalışmayı ihmal etmedi. Buna benzer Hocanın sağlığı ile ilgili, mide kanamasından travmalara kadar nice misaller anlatılabilir. Bunların hepsini ayakta tedavi ile yendi. Bu hastalıkların böyle zor şartlar altında düzelmesinde şüphesiz Hocanın maneviyatının ve inancının büyük payı vardı.

GAS Eseri

Fuat Hocanın en büyük eseri, Arapça Literatür Tarihi (GAS) isimli 17 cilden oluşan kitabıdır. Bu büyük eser Bilimler Tarihini değiştirmiştir. Örneğin kitabın Cografya tarihi hakkındaki ciltleri ile, müslümanların Bilimler tarihindeki büyük rolünü yok sayan batılı tarihçilerin tezleri çürütülmüş ve eser, batının sahiplendiği çoğu haritanın -Marko Polo'nunkiler de dahil- müslümanlardan bilinçsiz şekilde kopya edildiğini ispatlamıştır. Tarihi değiştiren böyle bir çalışma ya pozitif ya da bulabildikleri takdirde negatif tenkitlere maruz kalmalıydı, ama Batının bu kitap karşısındaki derin sessizliği acizliklerinin göstergesi idi. Hocanın 17 ciltlik bu eserini, mesela national Library Washington ve hatta Kudüs'teki National Library of Israel dahil olmak üzere, dünyanın hangi kütüphanesine gidersek gidelim, hep en baş köşede bulabiliriz. Enstitünün bunun yanında değişik bilim dallarına ait binlerce yayını da anmak gerekir. Hocanın büyük hizmeti, değişik dallarda topladığı kaynakları bir araya getirip kitap halinde tekrar bastırması, ayrıca bunların üzerine yapılmış ikincil literatür araştırmaları da bir araya getirerek enstitüde yayınlaması idi.

Hoca islam bilim insanlarından bahsederken özellikle cabir ibn hayyân'dan hayranlıkla bahsederdi , hocanın almanyadaki 2. Doçentlik tezi Cabir hakkida

idi. Bu nedenle, düşünme biçimi ile dönemin bilimsel elitini temsil eden ve kesinlikle bugün de düşünme konusunda muazzam geniş bir ufku temsil edebilecek o bilim insanından kısaca bahsetmek istiyorum. Fuat hocanın inancına göre sadece islam dünyasının değil, bütün bilim tarihinin en akıllı ve en verimli şahsiyetlerinden biri 8. Yüzyilinde yaşamış olan imam caferin talebesi Câbir b. Hayyân'ı idi. Câbir kimya bilimi ile başlamış ve zamanla devrin bütün ilimlerine uzanmıştı. Câbir'e göre «Mizân evrenin tek ve en yüksek prensibidir.» Câbir, insan aklının yüksekliğine ve tabiat kanunlarının yetkinliğine olan güvenine dayanarak suni olarak nebat, hayvan hatta insan yaratılabileceğini düşünüyordu. abiatın yöntemlerini taklit etmek, hatta gereginde düzeltmek, teorik olarak mümkündür diyordu. Câbir b. Hayyân'ın bu düşüncesi 12. veya 13. yüzyılda Avrupa'ya ulaştı. Latince homunculus (“küçük adam”) yapay olarak yaratılmış (küçük) bir insani ifade eder. Homunculus fikrinin belki de en bilinen kullanımı Goethe'nin Faust II 'sinde bulunabilir. Cabir batıda Geber olarak biliniyor

Hocanın ahlaki prensiplerdeki hassasiyetinden de bahsetmek isterim. 2010 yılında Hessen eyaleti en büyük ödülünü vermek istediğinde Hocayla beraber Alman Yahudilerinin başkanı Salamon Korn da ödül alacaklardan birisiydi. İsrail'in o dönemde Filistin'e yaptığı peşpeşe zulümleri destekleyen bu isimle aynı sahneye çıkmak istemediğinden Hoca bu ödülü reddetti. Bu hadise Alman medyalarında tartışmalara yol açtı. Bu durum, Hoca'nın bir ödül kabul ederken gösterdiği titizlik ve ahlakî hassasiyetine de bir örnek teşkil etmektedir.

Hocanın Türkiye'ye Dönüşü

Türkiye hakkındaki haberleri çok yakından izlerdi ve Türkiye ile ilgili her müsbet gelişme onu çok mutlu ediyordu. Vatan sevgisi o kadar büyüktü ki , Almanlardan aldığı büyük ödüllerin sonrasında (1980'de Frankfurt şehrinin Goethe ödülü, 1982 ve 2001'de Alman devletinden Büyük Hizmet Ödülleri) Hoca bütün ısrarlara rağmen Türk vatandaşlığını hiç bırakmadı ve Alman

vatandaşlığını kabul etmedi. Bu başarılar bir alman tarafından yapıldı denmesini istemiyordu.

Almanya'da bulunduğu yıllarda Hoca yaptığı çalışmalardan ve yaşadığı zorluklardan Türk halkının hiç haberdar olmamasına çok üzülmüyordu. Bu buluşlarını Türk toplumuna tanıtmak ve Türk halkını bilinçlendirmek için Türkiye'de bir Bilimler Tarihi müzesi kurmaya niyetlenmişti ve bunu gerçekleştirmek için imkan arıyordu. Türk devleti değişik mekanları Hocaya sunduktan sonra Gülhane Parkı içerisinde Saray Sur Duvarına bitişik Has Ahırlar Binasını müze için teklif etti. Kapsamlı bir restorasyondan sonra çok güzel bir gelişme olarak 2008 yılında İstanbul'da Gülhane parkında sayın Cumhurbaşkanımızın da teşrifleriyle Bilimler Tarihi Müzesi açıldı. O zamanlar 80 yaşının üzerinde olan Hocanın da bizzat kartonları açarak aletleri kontrol edip yerleştirdiğini hatırlıyorum. Akabinde Fuat Sezgin Bilimler Tarihi Vakfı kuruldu ve Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi'nde Fuat Sezgin Bilimler Tarihi Enstitüsü açıldı. Hoca ve eşi Ursula Hanım ömürleri boyunca oluşturdukları muazzam kütüphanelerini de Türk milletine armağan etmek istediler. Türk Devleti bu iş için Gülhane Parkında başka bir bina daha tahsis etti ve çok güzel bir kütüphane inşa edildi. Yazık ki şu anda Hocanın kitaplarının sadece yarısı Türkiye'ye ulaştı ve yerleştirilebildi. Geri kalan kısmına Almanya hükümeti bazı bahanelerle el koymuş durumda ve dava devam etmekte. Hoca eserinin felsefeye tahsis ettiği 18. cildine başlamıştı, ama ömrü bunu tamamlamaya vefa etmedi.

Hoca bu cilde hazırlık olarak el notları tutmuştu ve konuyla ilgili araştırmasını da oldukça ileriye götürebilmişti. Hoca bana bu bilgiler Batı dünyasını çok sarsacak diyordu; çünkü Batıyı Batı yapan Alman filozofların da temelini İslam düşünürlerine dayandığını söylemişti, hatta Almanları Alman yapan, aydınlanma reformunun baş düşünürü Immanuel Kant bile İslam bilimlerine, özellikle Gazzâlî'ye dayanıyor, demişti. Bu şu bakımdan da mühimdir ki, batıların müslümanlara karşı zaman zaman ileri sürdükleri İslamda aydınlanma devri olmadığına dâir tenkidi çürütmektedir; çünkü İslamın kendisi dünyada bir aydınlanma yaratmıştır.

Fakat bir gün içinde, Hocanın bu çarpıcı eserinin notları ile beraber çalışma odasının âniden mühürlenmesi ile bu notlara Alman makamları tarafından haksiz sekilde el konuldu. Su anda elimizde sadece İbn Sina üzerine yazdığı risalenin dijital transkripti var. Elle yazılmış tüm notlar kaybolmuştur. Almanca orijinali İslam bilimler tarihi araştırmaları vakfından Türkçeye tercüme edildi ve dağıtımına hazır durumda. Arzumuz ve duamız bu kitapların ve Hocanın notlarının biran önce ülkemize ulaşması.

Hoca bütün bu çalışmalarıyla İslam Bilimler Tarihi sahasını en baştan oluşturdu, zeminini ve malzemesini hazırladı, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi'nde kurduğu İslam Bilimler Tarihi enstitüsü, vakıf, müze ve son olarak kütüphane ile bu konuda İstanbul'u dünya çapında bir merkez haline getirdi. Bunların hepsi Hocamızın bizlere hediyesi ve mirasıdır. Hocamıza minnettâriz.